

Jij in de echte en de digitale wereld

🕒 **Duur** 60 minuten (plus extra tijd voor verwerking of nabespreking)

🎯 **Lesdoel** De leerlingen denken na over hun eigen identiteit en hoe die zichtbaar is in wat ze zeggen, doen en delen – offline én online. Ze leren dat meningen kunnen verschillen, dat woorden krachtig zijn en dat nadenken helpt om bewust keuzes te maken in communicatie en gedrag.

Verbindende leergebieden

- Taalontwikkeling (argumenteren, vragen stellen, luisteren)
- Sociaal-emotionele ontwikkeling (zelfbeeld, empathie, zelfreflectie)
- Burgerschap (mediawijsheid, identiteit, dialoog)
- Kunstzinnige oriëntatie (symbolen van identiteit, maskerwerk)

Kerdoelen

Burgerschap

- 1 Schoolcultuur – Leerlingen leren zich op een respectvolle manier uit te drukken.
- 2 Diversiteit – Leerlingen leren omgaan met verschillende meningen en perspectieven.
- 4 Maatschappelijke betrokkenheid – Leerlingen oefenen actief burgerschap, door zich bewust te zijn van hoe hun communicatie invloed heeft op anderen.
- 5 Democratische betrokkenheid – Leerlingen leren om respectvol deel te nemen aan gesprekken over maatschappelijke kwesties, zowel in de echte als digitale wereld.

Nederlands

- 2A Luisteren en spreken met begrip – Leerlingen oefenen met het verwoorden van gedachten, met aandacht voor de luistervaardigheid van anderen.
- 3B Creatief taal gebruiken – Leerlingen ontwikkelen hun woordenschat en leren woorden gebruiken voor abstracte ideeën zoals 'zelfbeeld', 'respect' en 'online identiteit'.
- 4A Doelgericht gesprekken voeren – Leerlingen leren gesprekken te voeren waarin zij actief luisteren, hun ideeën onderbouwen en rekening houden met andere perspectieven.

Kunst en cultuur

- 1 Creatieve maak- en denkstrategieën – Leerlingen ontwikkelen en gebruiken creatieve denkstrategieën om persoonlijke gevoelens en ideeën te verbeelden.
- 4 Verbeelden en creëren – Leerlingen geven hun identiteit en gevoelens vorm.
- 6 Kunst en cultuur beleven – Leerlingen bespreken elkaars werk en ervaringen.

Mens en maatschappij

- 3 Wereldbeeld – Leerlingen ontwikkelen een begrip van de verschillende opvattingen over de wereld en leren over de culturele, historische en geografische diversiteit van de wereld.
- 5 Historische ontwikkelingen – Leerlingen leren over het verleden en de betekenis ervan voor nu en de toekomst.
- 10 Diversiteit – Leerlingen leren omgaan met verschillende meningen en perspectieven in een diverse samenleving.

Benodigdheden

- Lange lijn op de vloer (voor meningenlijn)
- Papier, scharen, stiften, spiegels voor maskers
- Woordenkaartjes ('lief', 'stout', 'dapper' enzovoort)
- Chatformulier (voor offline gesprekken)
- Situatiekaartjes voor gespreksopdrachten
- Eventueel: tablets of digibord voor beeldmateriaal

Introductie voor de leerkracht

In groep 5 worden leerlingen zich steeds bewuster van hun identiteit en hoe die verandert in contact met anderen, vooral online. Ze beginnen na te denken over wie ze zijn, hoe ze overkomen en hoe ze communiceren. Deze les helpt hen hun eigen ik te verkennen en hoe die tot uiting komt in woorden, gedrag en digitale aanwezigheid.

Je hoeft als leerkracht geen media-expert te zijn. Laat de leerlingen nadenken, ervaringen delen en kritisch reflecteren. Wat gebeurt er als je iets zegt? Hoe voelt het om iets *niet* te zeggen? En wat is het verschil tussen wie je bent en wie je laat zien? Deze les draait niet om 'goed of fout', maar om bewustwording, taal geven aan innerlijke processen en respect voor verschil. Het gesprek en de verbeelding staan centraal.

Omschrijving van de opdracht

De leerlingen denken na over wie ze zijn, wat ze voelen en hoe ze zichzelf laten zien. Ze verkennen de kracht van woorden en de impact van keuzes – online én offline. Ze leren dat je anders mag denken dan anderen en dat luisteren naar elkaars verhalen helpt bij het vormen van je eigen mening.

Begeleiding

Gebruik vragen als:

- Ben jij altijd jezelf?
- Heb jij weleens iets gezegd wat je niet zo bedoelde?
- Wat zeggen anderen over jou – klopt dat met hoe jij je voelt?

Laat leerlingen voelen dat elk verhaal telt.

Kennisoverdracht

Bespreek:

- dat je identiteit deels vanbinnen zit en deels aan de buitenkant te zien is;
- dat woorden veel invloed kunnen hebben;
- dat online en offline gedrag allebei echte gevolgen hebben.

Gebruik herkenbare situaties of apps als aanknopingspunt.

Differentiatie

- Leerlingen kiezen tussen tekenen, schrijven, vertellen of toneel.
- Gebruik beeldkaarten of voorbeeldzinnen voor taalondersteuning.
- Laat snelle denkers eigen dilemma's of stellingen bedenken en in de klas brengen.

De vijf fasen van de leercirkel

Verwonderen

Doel: leerlingen verwonderen zich over wie ze zijn en hoe ze overkomen.

Activiteit: vraag in de kring: 'Ben jij altijd jezelf of verander je soms een beetje?' Laat leerlingen nadenken en teken op het bord een 'identiteitscirkel' met binnenkant en buitenkant.

Oriënteren

Doel: leerlingen onderzoeken hoe ze zichzelf uitdrukken.

Activiteit: laat leerlingen een masker maken. De voorkant geeft weer wat anderen van hen zien, de achterkant hoe ze zich soms vanbinnen voelen. Laat hen hun masker kort toelichten. Nabespreking in tweetallen of groepjes.

Onderzoeken

Doel: leerlingen denken na over communicatie en de invloed van woorden.

Activiteit: speel het chatspel op papier. Laat daarna de chat hardop lezen en bespreek wat goed ging en waar iets misging of niet goed werd begrepen. Koppel dit aan de kracht (en beperking) van woorden.

Uitvoeren

Doel: leerlingen geven hun identiteit en denkbeelden creatief vorm.

Activiteit: leerlingen maken individueel een 'woordportret': ze schrijven of tekenen zichzelf met woorden die hen omschrijven, bijvoorbeeld 'lief', 'dapper', 'grappig', 'stil'. Laat hen de woordportretten in groepjes presenteren en bespreek:

- Wat herken je bij elkaar?
- Wat is verrassend?

Reflecteren

Doel: leerlingen reflecteren op zichzelf, anderen en hun communicatie.

Activiteit: klassikaal gesprek met de praatsteen of kringvragen. Vragen:

- Wat heb jij vandaag geleerd over jezelf?
- Wat zag jij bij een ander dat je nog niet wist?
- Heeft iemand iets gezegd wat je heeft laten nadenken?

Laat leerlingen de volgende zinnen afmaken:

- Ik ben mezelf als ...
- Ik wil voortaan beter nadenken over ...
- Woorden kunnen ...

Evaluatie en reflectie voor de leerkracht

Observeer:

- Wie toont zelfinzicht?
- Wie vraagt door of reageert met empathie?
- Wie is zich bewust van taalgebruik en communicatie?

Reflecteer:

- Welke thema's gaven verdieping?
- Welke leerlingen vonden herkenning of uitdaging?
- Hoe kan ik deze filosofische reflectie verbinden met mediawijsheid of burgerschap?

Mogelijke vervolglessen

- Wat is eerlijk delen online?
- Wanneer ben je verantwoordelijk voor wat je zegt?
- Wat maakt iemand betrouwbaar?
- Mag je jezelf veranderen?
- Zijn emoji's ook taal?

Deze lesbrief hoort bij de uitgave 'EigenlijkWijs'.
www.eigenlijkwijs.nl